

Tjurholmen i Göta älv

Vikingaskepp då och nu

Vikingagården

Hittat: Ett vikingaskepp!

Ett litet stycke från Göta älv, svår att se från leden, står denna sten. Här hittades vikingaskeppet Äskekärr I 1933. Fyndet finns på Göteborgs museum. Dagens seglande vikingaskepp Vidfamne är en replika av detta skepp. Foto: Pelle Dalberg.



Tjurholmen sedd från Ranneberget söder om Älvängen

Tjurholmen i Romelanda socken och Kungälv kommun är den näst största ön i Göta älv efter Hisingen. Det är en av de största jordbruksfastigheterna i Bohuslän. Södra delen av ön är naturskyddad. Den 17 mars 1303 träffades den norske kungen Håkon Magnusson och den svenske Birger Magnusson, son till Magnus Ladulås, på Tjurholmen för att sluta fördrag om var gränsen mellan deras riken skulle gå. Det var inte första gången som hövdingar och kungar träffades på Tjurholmen. Ön anses ha varit mötesplats för många stormän. När Bohuslän blev svenskt vid freden i Roskilde 1658 och Bohusläns regemente sattes upp på Backamo, väster om Lilla Edet, var Tjurholmen några år översteboställe. En tid innehades ön av fältmarskalken Rutger von Ascheberg. Till vänster om berget på ön ligger bron över Lilla älven, enligt sjökortet Sveriges längsta privata bro.

Det finns en berättelse om hur det gick till när gränsen mellan Norge och Sverige skulle bestämmas. Skulle Tjurholmen tillfalla Sverige eller Norge? Man satte locket på en tunna och släppte den i älven en bit uppströms Tjurholmen. Om tunnan valde älven väster om ön skulle Tjurholmen tillfalla Sverige. Tunnan valde den östra vägen och Tjurholmen blev norskt. Tro´t den som vill.



Vikingaskeppet Vidfamne

1994 sjösattes Vidfamne, en fullskalig kopia av Äskekärr I som hittades i leran vid Äskekärr. Den är byggd i ek, mast och fem eller sex par åror i gran. Råseglet är på 88 kvadratmeter. Totalvikt cirka 17 ton. Vidfamnes hemmahamn är vid Sjömagasinet i Göteborg och vintertid finns hon på Ringön. Ågare till Vidfamne är Sällskapet Vikingatida Skepp. Foto: Carlo Jakobsson.

År 1064 tog sig den norske kungen Harald Hårdråde uppför älven till Vänern med 60 skepp. På minst fyra ställen måste han ha dragit sina skepp på land. Två år senare dödades Harald i slaget vid Stamford bridge, nära York. Hans besegrare, Harold Godwinson, föll 19 dagar senare i The Battle of Hastings 1066 och Vilhelm Erövraren besteg Englands tron. Detta brukar beteckna slutet på vikingatiden även om det förekom vikingatåg senare.

1933 tog man upp ett vikingaskepp ur Göta älvleran, cirka 50 meter från den nuvarande älvfåran. Det byggdes omkring år 935 och var 16 meter långt. Äskekärr I seglade under 900-talet som handelsfartyg och tillhörde en båttyp som kallas knarr. Troligen har den seglat på kontinenten, den var reparerad med ett trästycke långt söderifrån.

Fyndplatsen ligger nära byn Äskekärr. Det är Sveriges hittills enda fyndplats för vikingabåtar. 1993 hittade man Äskekärr II som är 14 meter lång och daterad till cirka 1073. Äskekärr II ligger tills vidare kvar i den konserverande leran.

Knarren var ett bredbukigt handelsfartyg med några få årpar, som mest användes för navigering i hamn eller vid stiltje.

Krigsfartygen var smäckrare. De kunde vara upp till 30 meter långa med en segelyta på 130 kvadratmeter och 50 årpar. Ett sådant skepp var en fruktansvärd krigsmaskin för städer som inte var skyddade mot sjön.

När vikingatiden gick över i medeltiden kom koggen som ersatte knarren. Det hängde samman med Lübecks etablering och Hansaförbundets bildande. Kogge var ett spantbyggt, djupgående skepp, vars rigg gjorde det möjligt att riskera långfärder på kryss i motig vind, utan att lita till åror och roddmanskap. Den var försedd med akterkastell för det ofta nödvändiga försvaret mot sjörövare. Lastutrymmet var större än i skepp av den äldre, nordiska typen.

Koggens stabilitet gjorde att man kunde ta betydligt större risker i fråga om dåligt väder än nordborna med sina lättare, klinkbyggda farkoster, som måste ligga i väntehamn för att kunna fortsätta sina resor. (Weibull)

Koggen var flatbottnad och utnyttjade ebb och flod. Innan hamnar fanns med bryggor att lägga till vid, lät man koggen gå in mot en långgrund strand vid högvatten. Vid ebb låg båten på land och man lossade och lastade. När det blev flod kunde skeppet åter segla.



Ale Vikingagård

Ale Vikingagård ligger i lövskogsdungen uppe till vänster på bilden med utsikt över Göta älv, inte långt från Äskekärr där man har funnit skepp från vikingatiden. På Vikingagården finns stora ytor för olika evenemang, spel, hantverk, lekar och utflykter.



Toaletten på Vikingagården

Utvändigt är den moderna toaletten helt anonym. Byggnaden är uppförd i skiftesverk. Vertikala stolpar med uthuggna spår i vilka skradda plankor staplas liggande.

Det här var ett sätt att utnyttja allt virke utan spill. Korta plankbitar samlades ihop och fick bilda ett skifte. Avståndet mellan ståndarna varierade allt efter tillgången på plankor.



Här är det!

På vikingatiden fanns det inget skriftspråk utöver runorna som kan vara ganska svårlästa. På Vikingagården hjälper man därför den nödställda med den här skylten.



Hövdingagården

Ale Vikingagård är en hövdingagård som, när den är färdigställd, kommer att vara en autentisk rekonstruktion av hur en hövding kunde bo på vikingatiden. Gården kan så småningom komma att bestå av flera hus, omgärdade av en träpalissad. Det kommer enligt planen även att finnas djur och odling av vikingatida grödor. Hela gården är baserad på ett fynd från 900-talet på Tissö i Danmark.

